

Dariusz KOTECKI, *Zrozumieć Apokalipsę? Szkice egzegetyczno-teologiczne*, Szkoła Dabar 1, Bonus Liber, Rzeszów 2021, ss. 294 [recenzja].

Monografia ks. prof. D. Koteckiego stanowi całościowe omówienie ostatniej księgi *Nowego Testamentu* z perspektywy doświadczonego specjalisty z zakresu egzegezy biblijnej. Jest to kolejna wartościowa publikacja autora, który w ostatnich dziesięcioleciach wypracował sobie renomę znawcy egzegezy i teologii *Apokalipsy* św. Jana.

Książka zawiera wstęp, dziesięć rozdziałów oraz wykaz bibliografii naukowej. We wstępie znaleźć można m.in. wartościowe informacje na temat dziejów interpretacji Księgi oraz jej oddziaływania na świat sztuki i kultury. Autor wyjaśnia także motywy powstania publikacji, wskazując na komplementarność egzegetycznych i teologicznych studiów nad *Ap*. Informuje odbiorców o umieszczeniu w tekście monografii własnej wersji tłumaczenia *Ap* z krytycznych wydań oryginalnych. We wstępie odbiorca znajdzie zaproszenie do towarzyszenia autorowi książki w swojej intelektualnej wędrówce polegającej na zanurzeniu się w refleksji na przesłaniem *Ap*. Ks. Kotecki pisze: „publikacja ma także charakter otwarty i to na kilku płaszczyznach. [...] Czytelnik nie znajdzie odpowiedzi na wszystkie nurtujące go pytania natury filologicznej, teologicznej czy egzegetycznej. Będzie musiał zatem szukać dalej”. Autor podkreśla, że odbiorca książki będzie musiał szukać dalej i odczytywać *Ap* w swojej własnej sytuacji egzystencjalnej, w własnym kontekście historycznym, kulturowym, społecznym, politycznym i religijnym. Wydaje się, że cel publikacji stanowi zaproszenie „do przejścia od egzegezy tekstu do jego hermeneutyki”. Hermeneutyka ta jest jednak pojmowana przez autora monografii jako droga dotarcia do ponadczasowego przesłania *Ap* w kontekście i języku zrozumiałym dla współczesnego człowieka.

Rozdział pierwszy „Zanim zaczniesz czytać” ma charakter wprowadzający. Zawiera fachowe omówienie takich kwestii jak: znaczenie zgromadzenia liturgicznego jako pierwotnego podmiotu interpretującego w *Ap*; dokonująca się w księdze reinterpretacja *Starego Testamentu* w kluczu chrystologicznym; określenie gatunek literacki *Ap*; symbol jako narzędzie komunikacji; wspólnota zanurzona w swojej teraźniejszości; fundament teologiczny *Ap*; struktura literacka *Ap*. W rozdziale tym czytelnik znajdzie zatem cały zakres informacji na temat stanu debaty naukowej na temat interpretacji *Ap* oraz obfite odniesienia do związanej z nią literaturą naukową w perspektywie międzynarodowej,

Pozostałe rozdziały monografii odpowiadają wyodrębnionym przez autora poszczególnym częściom *Ap*. Ks. Kotecki dokonuje komentarze całości *Ap* nie unikając kwestii trudnych. Odnosi się przy tym o historii interpretacji poszczególnych

tekstów zarówno w odniesieniu do komentarzy patrystycznych jak klasycznych opracowań i najnowszych publikacji naukowych.

Całość opracowania posiada charakter bardzo spójnego i dojrzałego komentarza o charakterze naukowym. To co zaskakuje pozytywnie to bardzo komunikatywny styl przekazu. Język, którym operuje autor jest na bardzo wysokim poziomie erudycyjnym. Jednocześnie czytelnik ma wrażenie, że odbywa swoistą podróż w nieznaną z towarzyszeniem osoby, która wie zna doskonale drogę. Bogate treści są przedstawiane w sposób zrozumiały, a jednocześnie z zachowaniem solidnej bazy naukowej. Umiejętność połączenia naukowości wywodu z lekkością i jasnością przekazu jest cechą tych naukowców, którzy prezentują własne, przemyślane i oryginalne efekty badań. Lekkość z jaką ks. Kotecki przekazuje treści często skomplikowane i trudne świadczy o jego doskonałym rozeznaniu w temacie, o którym pisze.

Ponadto, według recenzenta szczególnie wartościową wartością komentarza stanowi zwrócenie uwagi na różne wymiary *Wirkungsgeschichte*. Hermeneutyka zaprezentowana w monografii harmonizuje z dorobkiem wielu pokoleń komentatorów począwszy od starożytności chrześcijańskiej aż do współczesności. Pozostaje także w ścisłym związku z wyrażanym w środowisku kościelnym szacunkiem dla *Ap* jako pisma natchnionego, jednego ze źródeł Bożego objawienia. Podkreślenie profetycznego charakteru *Ap* jest cenne. W czasie, gdy w imię nieufności do teologii próbuje się desakralizować przesłanie Księgi ograniczając się do badań literackich i historyczno-religijnych komentarz ks. Koteckiego jawi się jako dzieło kompletne. Autor w umiejętny, właściwy fachowcom klasy najwyższej sposób zaprezentował stan badań nad *Ap*, zaproponował własną interpretację oraz możliwe kierunki szeroko rozumianej dalszej refleksji duchowej. Pod względem zawartych informacji o charakterze naukowej komentarz ks. Koteckiego przekracza znacznie standardy wyznaczone przez niektóre tego typu publikacje powstałe w środowisku biblistów polskich i zagranicznych. W mojej ocenie jest to publikacja osoby, która przez własne wieloletnie badania i wartościowe publikacje naukowe potwierdziła swoje kompetencje. W jej komentarzu znajdziemy więc bardzo przemyślane, udokumentowane i ocenione już środowisku fachowców tezy i opinie.

W każdym publikowanym tekście znaleźć można pewne niedoskonałości. W mojej ocenie są to takie kwestie jak relatywnie niewielka liczba konsultowanej literatury naukowej czy długi i zróżnicowany tematycznie wstęp. Dodatkowy walor stanowi natomiast wysoki poziom merytoryczny opracowania oraz umieszczony na końcu indeks konsultowanych autorów.

Warto, by po publikację sięgnęli wszyscy, którzy próbują zmierzyć się ze skondensowanym i wielopoziomowym przesłaniem *Apokalipsy* św. Jana. Może ona stanowić wartościową pomoc w odkrywaniu zawartego w niej bogactwa duchowego, potencjału nadziei i biblijnej prawdy o Kościele zanurzonym w strumieniu historii.

Ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM
Wydział Teologii UWM w Olsztynie
Wyższe Seminarium Duchowne w Elblągu
ORCID: 0000-0001-9435-3832